

Työ- ja elinkeinoministeriö
Viite: VN/8737/2019

16.4.2021

Pohjois-Pohjanmaan liiton lausunto Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 ohjelma-asiakirjaehdotuksesta

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Pohjois-Pohjanmaan liitto haluaa kiittää Työ- ja elinkeinoministeriötä tiiviistä valmistelu-yhteistyöstä ja osallistavista sisältökeskusteluista valmistelun aikana. Ohjelma-asiakirjan valmistelun aikana toimintaympäristön tilanne on muuttunut radikaalisti ja valmisteluprosessia on pystytty sopeuttamaan tilanteen mukaan.

Ohjelmaehdotus on rakenteeltaan toimiva ja sisältövalinnat mahdollistavat kunkin alueen tarpeisiin pohjautuvan aluelähtöisen kehittämisen. Innovaatio- ja yritystoiminnan kehittämiseen keskittyvät sisällöt mahdollistavat aluelähtöisen elpymistä tukevan toiminnan rahoittamisen, vauhdittaen samalla digitaalista ja vihreää siirtymää. Sisällöissä korostuvat Pohjois-Pohjanmaalle tärkeät kokonaisuudet, huomioiden elinkeinoelämäälähtöisen kehittämisen, pk-yritysten tukemisen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnot. Euroopan sosiaalirahastoa koskettavissa toimintalinjoissa on keskeiset kokonaisuudet työllisyys-, osaamisen ja osallisuuden kehittämiseksi.

Kunnat ja kuntayhtymät on huomioitu hyvin ohjelman kohderyhmissä. Kuntien elinvoimaroolin ennakoitua kasvavan ohjelmakauden aikana, joten ohjelma tarjoaa kunnille ja niiden kehitysyhtiöille resursseja elinvoiman ja elinkeinotoiminnan edistämiseen sekä työllisyyspalveluiden ja muiden työllisyyden kentällä toimivien tahojen kehittämistoimiin. Myös hyvinvointipalveluiden tulevien vuosien kehittämisen tavoitteet on huomioitu kattavasti ohjelman linjauksissa. Ohjelmaehdotuksen tavoitteissa tulee selvästi esille mm. sosiaali-, hyvinvointi-, terveys- ja koulutuspalveluiden nivoutumisen työllisyys- ja koulutuspalveluihin.

Pohjoisen harvaan asutun alueen erillisrahoitus on huomioitu ohjelmaehdotuksessa hyvin ja yhdessä maakuntien kanssa valmistelulla tavalla.

Ohjelmarakenne ja toimintapoliittisten tavoitteiden valinnat ovat onnistuneita. Erityisesti maakuntaliitto kiittää Itä- ja Pohjois-Suomea koskettavan Yhteensuhteellisen Eurooppa-toimintapoliittisen tavoitteen mukaan ottoa ohjelmaan. Liikenneinfrastruktuurien rahoitusmahdollisuus on Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asuttujen alueiden kehittämisen kannalta tärkeää. Infrastruktuurien rahoitusmahdollisuus laajentaa aluekehittämisen tuki-instrumentteja oleellisella tavalla, lisäten ohjelman vaikuttavuutta ja kykyä vastata aluelähtöisiin kehittämistarpeisiin erityisesti harvaan asutulla alueella.

Maakuntaliitto kuitenkin toteaa, että myös laajakaistainvestoinnit tulisi sisällyttää ohjelmaan hallituksen marraskuussa 2019 tekemän linjauksen mukaisesti. Vaikka Kestävän kasvun (RRF) ohjelmaehdotukseen sisältyy laajakaistainfrastruktuurirahoitusta, on sen ajallinen kesto alue- ja rakennepoliittikan ohjelmaa lyhyempi. Laajakaistainfrastruktuurin rakentaminen on osoittautunut hitaasti eteneväksi, joten ohjelmakauden loppupuolellakin on oltava rahoitusta asian edistämiseen. Muutoin digitalisaation edistäminen on huomioitu ohjelmassa hyvin omissa erityistavoitteissaan.

Samassa hallituksen linjauksessa edellytettiin myös nk. valtakunnallisten teemojen valmistelua yhdessä alueiden kanssa. Tässä ei ole valitettavasti saavutettu haluttua vaikuttavuuden tasoa vaikka

vuoropuhelua on käyty. Ohjelmastrategiassa tuodaan esiin, että toimenpiteissä tulee kiinnittää jatkossa huomiota alueenäkökulmaan, sillä valtakunnallisten ja alueellisten hankkeiden välillä ei ole ollut riittävästi synergiaa. Erityisesti EAKR:n Innovaatio- ja osaamisverkostot -teeman toimeenpanossa tulee huomioida alueelliset tarpeet. Alueiden kehittämisen näkökulmasta on keskeistä luoda mekanismi, jonka kautta maakuntien innovaatiojärjestelmien tarpeet tulevat huomioituksi kansallisen innovaatiopolitiikan sisällöissä ja myös kansallisten innovaatorahoitusten valmistelussa. Älykkään erikoistumisen mahdollistavien edellytysten kohdassa 5 ei ole esitetty riittävästi toimintamallia kansallisen ja alueellisen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmien yhteensovittamiseksi.

Vihreämpi Eurooppa -toimintapoliittisen tavoitteen mukaanotto ohjelmaan tukee Suomen hiilineutraalisuustavoitetta vuoteen 2035 mennessä ja mahdollistaa aikaisempaa yksityiskohtaisemmin ilmastotavoitteiden ja tuettavan toiminnan läpikäynnin ohjelma-asiakirjassa. Tämä tukee hakijatahoja aikaisempaa paremmin ao. rahoituksen hakemisessa. Toimenpiteiden keskiössä tulee kuitenkin koko Hiilineutraali Suomi -toimintalinjassa olla elinkeinoelämää tukevat TKI-toimenpiteet sekä elinkeinotoiminnan kestävyuden lisääminen. Bio- ja kiertotalous, energia- ja materiaalitehokkuus sekä energiamurrokseen vastaaminen, ovat toimintalinjan keskeistä sisältöä. Sen sijaan Hiilineutraali Suomi -toimintalinjaan sisältyvä erityistavoite 2.4 poikkeaa lähtökohdiltaan ja tasoltaan muista EAKR-erityistavoitteista, sen yhteys yritysten ja elinkeinoelämän kehittämiseen on heikko. Maakuntaliitto toteaa, että ET 2.4:n hankkeilla tulee olla välitön yhteys yritysten ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantamiseen ja esittää rajauksen lisäämistä ohjelma-asiakirjaan. Erityistavoitteen 2.4 sisältöä on tiivistettävä ja fokusoitava elinkeinotoiminnan kannalta oleellisiin toimiin. Maakuntaliitto pitää mahdollisena ET 2.4:sta luopumista ja pääasiallisen sisällön sisällyttämistä ET 2.1:een.

Luontomatkailun kehittäminen on tervetullut lisäys tuettavaan toimintaan. Luontomatkailun osalta maakuntaliitto kiinnittää huomiota tukitoimialaan 130 ”Luonnonperinnön ja ekomatkailun suojelu, kehittäminen ja edistäminen – muut kuin Natura 2000-alueet”. Luontomatkailun kehittäminen tulee olla mahdollistaa myös Natura-alueilla.

Maakuntaliitto kiittää liikenteen kehittämisen huomiointia useissa erityistavoitteissa. Infrastruktuurin lisäksi ohjelmassa on ansiokkaasti mahdollistettu liikennejärjestelmien strateginen suunnittelu (et 3.3), sekä liikenteen ja liikkumisen älykkäiden ratkaisujen kehittäminen (et 1.2) sekä liikenteen päästöjen vähentäminen (et 2.1). Maakuntaliitto kuitenkin toivoo, että paikallisten liikenneinfrastruktuurien osalta ei vaadita etukäteen laadittavia hankeluetteloita. Hankkeet tulee valita tavanomaisessa haku- ja rahoitusprosessissa.

Teknisen tuen osalta maakuntajohtajat ovat yhteisessä kannanotossa (13.12.2019) esittäneet, että maakuntaliittojen välittävän viranomaisen tehtävät on hoidettava kokonaisuudessaan teknisellä tuella sekä valtion rahoituksella. Teknistä tukea on varattava riittävästi, huomioiden välittävien viranomaisten kasvava lukumäärä. Välittävien viranomaisten lukumäärän kasvaminen Etelä- ja Länsi-Suomessa ei saa heikentää Itä- ja Pohjois-Suomen välittävien viranomaisten teknistä tukea.

Pohjois-Pohjanmaan liitto esittää, että ESR:n erityistavoitteeseen Polkuja töihin lisätään työnantajiin ja työnantajayrityksiin kohdentuvia toimenpiteitä työllistämisen edistämiseksi. Lisäksi mikroyritykset ja yksinyrittäjät on huomioitava aikaisempaa paremmin ESR-toimissa ja kohderyhmiin tulee lisätä yksinyrittäjät. Lisäksi yksinyrittäjien, mikro- ja pk-yritysten jaksamisen ja työhyvinvoinnin kehittäminen tulisi lisätä ohjelmaan. Lisäksi tulee huomioida mikro- ja pk-yritysten liiketoiminnan muutoskyky poikkeustilanteissa sekä muutoskyvyn vahvistaminen poikkeustilanteiden ja markkinatilanteiden muutoksiin varautumiseksi. ESR-rahoituksen osalta olisi syytä mahdollistaa työvoimapolitiittiset toimenpiteet alueellisesti tärkeisiin kohteisiin ja kokeiluihin.

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää erityisen hyvänä, että lapset ja nuoret on huomioitu aikaisempaa paremmin ohjelmassa johtuen Sosiaalisten innovaatioiden Suomi -toimintalinjasta. Toimintalinjan nimi ehdotetaan muutettavaksi sen sisältöä paremmin kuvaavaksi, esimerkiksi Sosiaalisesti turvattu Suomi. Lapsien köyhyyden torjunta olisi tämän lisäksi hyvä sisältö ohjelmaan. Ohjelmassa tulisi olla mahdollisuus tukea lasten ja nuorten osallistumista harrastus, liikunta- ja kulttuuritoimintaan syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Pauli Harju
maakuntajohtaja

Päivi Keisanen
kehittämispäällikkö

